

Solbyen i Hasseris

Hasserisstuerne

Solbyen i Hasseris

2006

Hasserisstuerne
Hasseris Grundejerforening

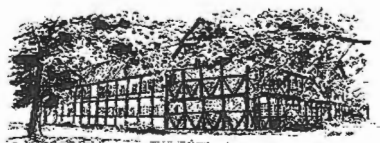
Solbyen i Hasseris
Redaktion og layout © Jørgen Elsåe Jensen
Sat med Plantin og trykt på 130g Nova Tech Satin
Hos Clemensstrykkeriet A/S, Århus
Oplag 2000 eksemplarer
ISBN 87-991063-1-0

Tak for økonomisk støtte til

Hasseris Grundejerforening
Spar Nord Fonden

Den oprindelige historie er hentet fra Solbyens Ejerlavs hjemmeside www.solbyenaalborg.dk med tilladelse fra forfatteren, Svend Erik Hansen, Solbyen 9.

Solbyen i Hasseris er en fælles julehilsen fra Hasserisstuerne og Hasseris Grundejerforening til foreningernes medlemmer. Henvendelse til foreningerne kan ske via www.hasserisstuerne.dk og www.hasseris.dk.

**HASSERIS
GRUNDEJERFORENING**

Forside: Udsnit af luftfoto med Solbyen 1999. Solbyen blev bygget i fire etaper, område 1 på 40 huse i 1947-1949, område 2 på 5 huse i 1952-1953, område 3 på 16 huse i 1953-1956, og område 4 på 12 huse i 1955-1957. En oversigt over byggeriet findes på bagklappen. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune.

Forord

Rækkehusene Solbyen i Hasseris vest for Aalborg er både tidstypiske og egenartede. De blev bygget i årene efter 2. verdenskrig, men alligevel havde det fortabt sig i fortiden, hvem der tog initiativ til byggeriet, og hvordan det forløb. Min egen nysgerrighed efter at vide, hvad der er gået forud i den bebyggelse, jeg bor i, var drivkraften bag den følgende fremstilling af den store byggesag. Dens formål er både at korrigere de forkerte oplysninger, der findes, og at give de nuværende og kommende beboere, og alle andre med interesse for deres bydel eller bebyggelseshistorie i almindelighed, et indblik i vilkårene for byggeriet for godt 50 år siden, og hvad der kom ud af det for Solbyens vedkommende.

Oplysningerne er fundet mange forskellige steder. Arkitekt Vilhelm Bøgh, som tegnede Solbyen, havde et forbilledligt arkivsystem, herunder en journalføring af de vigtigste hændelser under hele byggefasen. Dette materiale er for nylig overdraget til Aalborg Stadsarkiv, som jeg har fået velvillig assistance fra, selvom det endnu ikke er registreret. Desværre har det ikke været muligt at finde Vilhelm Bøghs optegnelser fra område 2 og 4.

På Stadsarkivet findes også Hasseris Sogneråds forhandlingsprotokoller fra 1946 til 1970, både fra sognerådet selv, fra Kasse- og Regnskabsudvalget og fra Bygningskommissionen. Tømrermester S. K. Sørensens arvinger har velvilligt stillet deres faders

scrapbog om byggeriet til min rådighed, og også arkitekt Vilhelm Bøghs scrapbog er velvilligt udlånt til mig af Ellen Bøgh. Landinspektørfirmaet Nellesmann & Bjørnkjær har været behjælpelig med at finde de gamle matrikelkort frem fra før udstykningen, mange oplysninger er hentet ved opslag i tingbogen, og Teknisk Forvaltning har fundet tegninger og korrespondance frem fra den store byggesag. Desuden har den historisk interesserede Jørgen Laustsen, Thorvaldsensvej 2, hjulpet til, bibliotekar Anne Dorthe Bech har givet gode råd om indsamling af materiale, og jeg har fået værdifulde mundtlige oplysninger af Poul Egelund og Peter Laurberg, som har boet i Solbyen fra starten. For selv om det er 56 år siden, de første beboere flyttede ind, og de fleste af husene har haft adskillige ejere siden, findes der fortsat enkelte, som bebos af førstegangskøberen.

Skulle nogen ved gennemlæsning af Solbyens historie konstatere fejl, mangler eller behov for præciseringer, vil forfatteren meget gerne kontaktes.

Solbyen, august 2006

Svend Erik Hansen
Solbyen 9
9000 Aalborg

Solbyen

Rækkehuset som bolig- og bebyggelsesform har været kendt i Danmark i flere hundrede år. Det optræder først som lejeboliger til småkårsfolk med Nyboder i København som det bedst kendte eksempel. Rækkehuset forblev en boligtype med lav status, indtil det i begyndelsen af 1900-årene fandt interesse som et alternativ mellem villaen og lejligheden. Det medførte, at boligformen blev bearbejdet arkitektonisk og ændrede status. Mange steder formåede tidens arkitekter at skabe enkle, smukke huse med et beskedent formudtryk, opført i solide byggematerialer og ofte efter engelsk inspiration, idet boligformen fik en særlig udbredelse der. Solbyen hører til i den kategori. Rækkehusbyggeriet havde sin storhedsperiode til 1960'erne, hvor det tæt-lave parcelhusbyggeri vandt frem, men rækkehuset er stadig populært på grund af den særlige intimitet, bebyggelsesformen besidder.

Solbyen ligger i den vestlige del af Hasseris Villa-by ud mod den tidligere cementfabrik Nordens kridtgrav. Byggeriet består af 73 huse, opført i fire etaper. Område 1 i forlængelse af Thorvaldsensvej blev bebygget 1947-1949 og omfatter 40 huse, de fem rækkehuse på område 2 blev opført i 1952-1953, område 3 indeholder 16 huse fra 1953-1956, og endelig blev område 4 med tolv huse bebygget i 1955-1957. Historien om byggeriet er den følgende.

Den 13. marts 1946 fik et konsortium bestående af ingeniør Knud Skærbæk Jensen, ingeniør Børge Djernæs Jacobsen og muremester O. Riis Sørensen

tinglyst skøde på matrikel nr. 1ao og 1ap på tilsammen 11.880 m² eller godt to tønder land i vestlig forlængelse af Thorvaldsensvej, der er en sidegade til Hasserisvej. De var to parceller af den hovedlod matr.nr. 1, som blev udlagt ved udstykningen af Vestre Ladegårds mark i 1811.

Denne hovedlod mellem Folehavevej og Svalegårdsvej udlagdes kort før 1860 til to mindre gårde, Haraldinesminde og Julianesminde. Haraldinesminde var på ca. 20 td. land, den blev solgt til cementfabrikken Norden i 1903, og fabrikken udnyttede grunden for kridt. I dag dækker Nordens tidligere kridtgrav næsten helt gårdens mark, og Haraldinesminde er for længst forsvundet. Julianesmindes parcel købtes i 1857 og overgik siden til forskellige ejere. En del af ejendommen blev allerede udstykket o. år 1900, hvorefter den første bebyggelse på Thorvaldsensvej opstod. Konsortiet, som siden overtog de to matrikler vest for Thorvaldsensvej, købte dem af baronesse, enkefru Caroline von Schreck og kunstmaler Henry Ellermann, der havde arvet arealet to år tidligere, og betalte 89.000 kr. for grundstykkerne eller ca. 7,50 kr. pr. m².

Der herskede udbredt bolignød efter krigen, men byggeriet var underlagt skrappe restriktioner, og folk havde heller ikke ret mange penge mellem hænderne. Konsortiets hensigt var derfor at bygge rækkehuse, som virkede tiltrækkende for et bredt udsnit af befolkningen. Man henvendte sig til arkitekt Vilhelm Bøgh, der i første omgang lavede en beliggenhedsplan med 28 rækkehuse i fire blokke, de to med ti rækkehuse i hver langs Thorvaldsensvejs forlængelse, de to med fire lidt større rækkehuse i hver og med facader langs Strøbyergsvej, samt længst mod vest en separat bygning med, varmecentral, inspektørbolig og 16 garager på ialt 276 m².

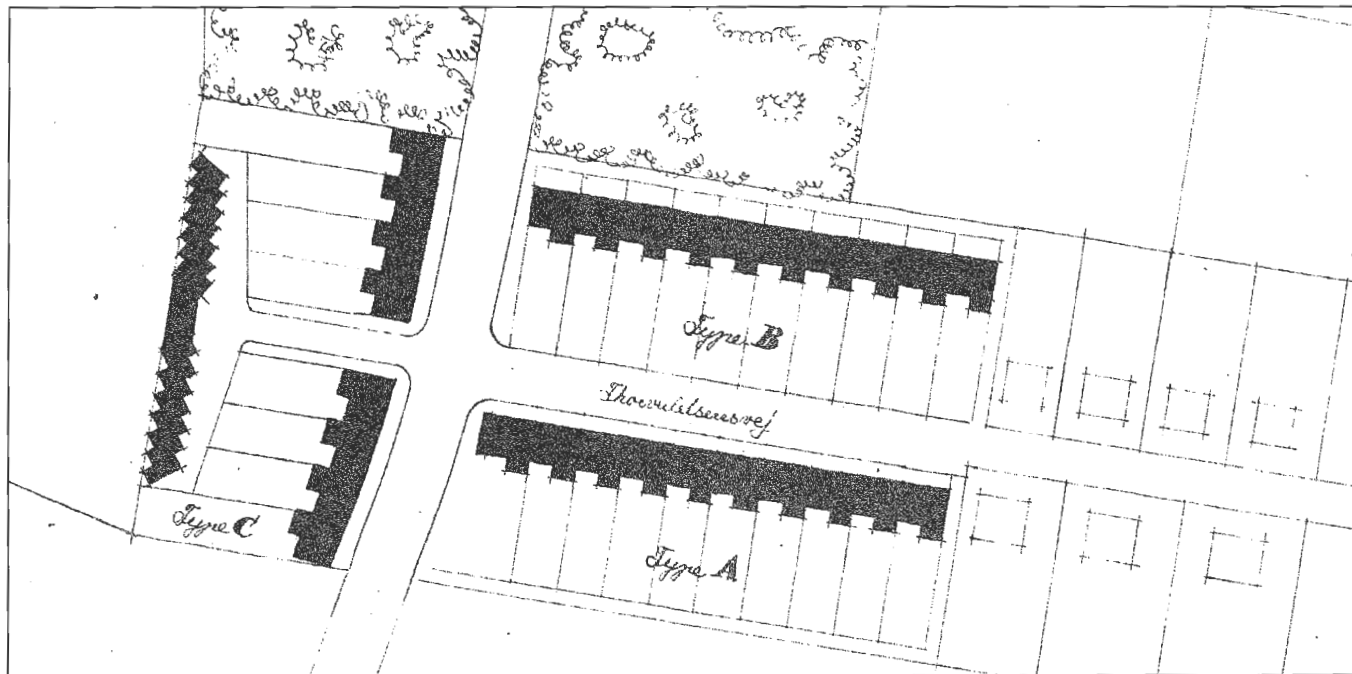

Fig. 2. Arkitekt Vilhelm Bøghs første beliggenhedsplan for 28 huse og 16 garager i Solbyen, juni 1946. Projektet blev ikke realiseret. Ved en fusionering af investorer et halvt år senere opstod I/S Solbyen, og planerne blev udvidet til 100 rækkehuse. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune.

Projektet blev indsendt til Hasseris Kommune og behandlet i Bygningskommissionen den 4. april 1946, så man har lagt planerne et stykke tid forinden. Projektet forudsatte en dispensation fra bestemmelserne for byggeri i Hasseris Villaby og skulle derfor omkring Byplanudvalget. Bygningskommissionen fandt det også tilrådeligt at spørge sognerådet, om det overhovedet ville tillade rækkehuse på villabyens område. Godt en måned senere, den 13. maj 1946, lå sagen på sognerådets bord med følgende indstilling fra Byplanudvalget: „Ansøgning fra ing. Skærbæk Jøn-

sen om dispensation fra Byplanlovens Bestemmelser m.h.t. opførelse af Rækkehuse paa Arealer for Enden af Thorvaldsensvej. Byplanudvalget anb. paa Betingelse af, at der paalægges Servitutter om ensartet Hegn, Paabud mod Høsehold, Skure og l., og at Husene tækkes med Tegl. Af hensyn til den herskende Bolignød meddeles Dispensation paa Betingelse af, at Byggeriet ikke sættes i gang før omtalte Servitutter er udformet af Byplanudvalget, hvortil Henvendelse herom maa ske.“

Sognerådet godkendte projektet, men det blev aldrig realiseret, fordi nye muligheder dukkede op.

Konsortiet og projektet udvides

Samtidig med at Skærbæk Jensen, Djernæs Jacobsen og Riis Sørensen arbejdede med deres projekt, var et andet konsortium ved navn ASSAR bestående af købmand Martinus Sørensen, landsretssagfører Aage Larsen, direktør Jens Askgaard og installatør Niels Peter Ryø i gang med et lignende projekt ikke langt derfra. Martinus Sørensen havde opsnuset, at cementfabrikken Norden var interesseret i at sælge matrikel nr. 100 og 1pp til Hasserris Kommune. Parcellerne på ca. 14.000 m² lå umiddelbart vest for Skærbæk Jensens arealer. Købet blev drøftet i Kasse- og Regnskabsudvalget den 4. juli 1946, og højst sandsynligt vidste medlemmerne, at Martinus Søren-

sen ønskede at erhverve grundene til byggeri, efter at Hasserris Kommune havde byggemodnet det.

I de følgende måneder var Kasse- og Regnskabsudvalget jævnligt i kontakt med cementfabrikken Norden og Martinus Sørensen om de nærmere betingelser for handelen. Martinus Sørensen var villig til at betale 6,00 kr. pr. m², mod at Hasserris Kommune bekostede vejanlæg, lagde de fornødne ledninger og gav den fornødne dispensation fra bygningsreglementet. Den 3. januar 1947 afholdt Kasse- og Regnskabsudvalget, Boligudvalget, Teknisk Udvalg og Vejudvalget møde med Martinus Sørensen fra ASSAR og med Skærbæk Jensen fra det ældre konsortium om denne handel. Umiddelbart inden mødet havde de to konsortier nemlig dannet et nyt selskab, I/S Solbyen, så Martinus Sørensen og Skærbæk Jensen var blevet kompagnoner.

Martinus Sørensen havde hørt, at kommunen kun skulle betale 5,50 kr. pr. m², og han havde den holdning, at hvis nogen skulle tjene på den handel, så var det ham. Det lykkedes ham da også at få sit eget bud reduceret til 5,50 kr. pr. m². Herefter indstillede Kasse- og Regnskabsudvalget til sognerådet, som jo via de fire udvalg, der var til stede, formentlig var identisk med det samlede sogneråd, at Hasserris Kommune købte arealet til en pris af 5,50 kr. pr. m² med henblik på videresalg til Martinus Sørensen. At det var en god handel understreges af, at Skærbæk Jensen og hans kompagnoner for knap et år siden havde købt naboarealet til 7,50 kr. pr. m².

Fig. 3. Algang på Vesterbro 1941. De fire herrer er fra venstre branddirektør Stampe, lrs. Aage Larsen, direktør Jens Askgaard og ingeniør Niels Peter Ryø. De tre sidste var nye investorer i I/S Solbyen. Aalborg Stadsarkiv.

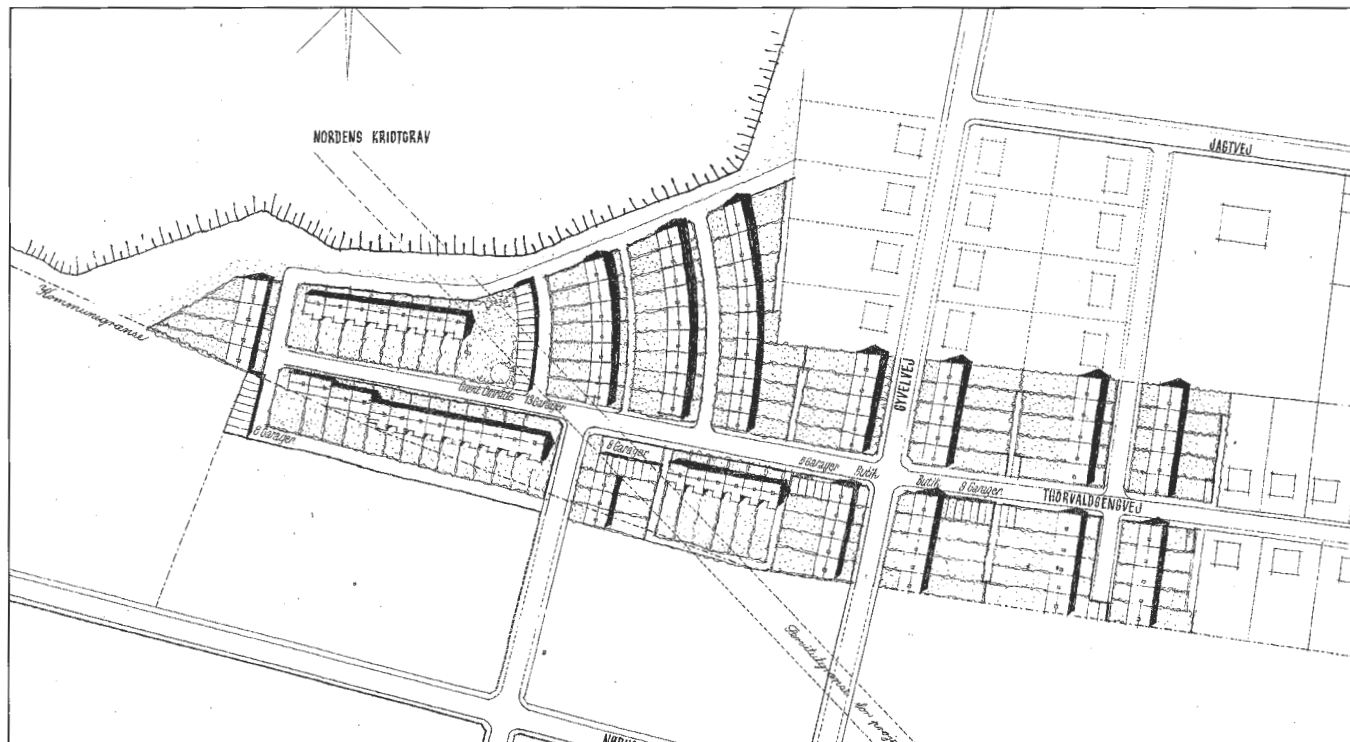

Fig. 4. Arkitekt Vilhelm Bøghs nye beliggenhedsplan for 100 rækkehuse i Solbyen fra vinteren 1946-1947. De otte østlige blokke med fem rækkehuse i hver blev bygget, mens byggeriet på den vestlige del kun delvist kom til af følge den oprindelige helhedsplan. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune.

Det nye interessentskab skulle købe Skærbæk Jensens grund for 93.800 kr. og stå for købet af de nye arealer af Hasseris Kommune. Man var samtidig klar med et nyt samlet projekt bestående af 100 rækkehuse og 50 garager, tegnet af arkitekt Vilhelm Bøgh. Til hvert hus hørte en grund på min. 150 m², og husene var af to typer, men begge på hver 110 m², som var det gældende tilladelige boligareal, når der skulle søges om statslån til finansieringen.

Siden 1930'rne blev parcel- og rækkehusbyggeriet finansieret ved statslån. Staten begrænsede långivningen til at gælde for boliger på højst 110 m², lagde loft over materialernes anskaffelsespris og stillede en række standardkrav, bl.a. at boligerne skulle have vandskyllende toilet. Materiale- og pengemangelen i 1930'rne og 1940'rne var stadig mærkbar i 1950'erne, så ordningen med statslån blev opretholdt til 1958, hvorefter man igen var henvist til realkreditlån.

Konsortiet havde været på studietur til København og Malmø for at studere rækkehusbyggeri med tilhørende butikstorve, og den beliggenhedsplan, der blev sendt ind til Hasseris Kommune, indeholdt tre butikker omkring krydset Thorvaldsensvej og den projekterede Gyvelvej, som skulle forbinde Strøbyergsvej med Svalegårdsvej og Vandværksvej. I/S Solbyen kalkulerede med følgende byggeudgifter pr. hus:

<i>Murerarbejde Riis Sørensen</i>	<i>12.500 kr.</i>
<i>Tømrerarbejde John Jensen</i>	<i>5.500 kr.</i>
<i>Snedkerarbejde John Jensen</i>	<i>3.740 kr.</i>
<i>Blik og sanitet Lindholm og Ryø</i>	<i>2.300 kr.</i>
<i>El Lindholm og Ryø</i>	<i>1.000 kr.</i>
<i>Centralvarme Lindolm og Ryø</i>	<i>3.000 kr.</i>
<i>Glarmesterarbejde Edv. Larsen</i>	<i>216 kr.</i>
<i>Malerarbejde Niels Sørensen</i>	<i>1.400 kr.</i>
<i>Stik m.v.</i>	<i>344 kr.</i>

I alt *30.000 kr.*

Som det ses, var indehaverne af I/S Solbyen rigt repræsenteret blandt håndværkerne. Der blev senere udarbejdet en købekontrakt, så man kunne købe et rækkehus i en bestemt blok, men ikke hvilket hus i rækken. Det bestemte bygherren eller sælgeren. Prisen pr. 30. juni 1947 var 38.300 kr. plus eventuelle senere prisstigninger samt en kontant udbetaling 3.500 kr. En evt. restfinansiering måtte klares ved sælgerpantebrev på 4% med lige store afdrag over

Fig. 5. Efter krigen var der stor materialeknaphed og underskud på betalingsbalancen. For at kontrollere forbruget i byggeriet, udstedte staten materialebevillinger og ydede lån efter snævre retningslinjer.

20 terminer eller 10 år. Men inden, man kom dertil, skulle byggeriet i gang.

Den 13. januar 1947 besluttede sognerådet at sælge det omhandlede areal til Martinus Sørensen, og betingelserne er nøje ført til protokols: „*Salg af Matr. nr. 100 og 1pp til Konsortium repr. ved Købmand Martinus Sørensen paa følgende Betingelser: 25% af Købesummen straks, 25% af Købesummen naar første Hus er bygget, 50% naar halvdelen af Husene er bygget. Dog skal hele Beløbet være betalt senest om 5 Aar.*“ Herudover at konsortiet skal afgive areal til tværvejen i retning mod Vandværksvej og en tværvej i retning mod Vester Vænge Alle. Samtidigt vedtages det at optage Thorvaldsensvej som offentlig vej.

Materialebevilling

Byggenævnet giver den 31. Maj 1947 følgende Materialebevilling til opførelse af 40 Rækkehuse paa Matr. Nr. 1ao og 1ap af Aalborg Ladegaard, Hasseris Sogn, ved Thorvaldsensvej (Ansøgningsdato 15. Marts 1947):

5920 kg. Profiljern
6400 kbf. Tømmer
8000 kbf. Brædder og Planker

Genparten af Materialebevillingen skal forefindes paa Byggepladsen.

Allerede på det følgende sognerådsmøde den 13. februar 1947 var Martinus Sørensen igen til stede. Denne gang drejede det sig om tværvejene, som konsortiet skulle bekoste. Denne beslutning blev nu ændret, så kommunen også skulle anlægge disse sideveje og opkræve udgiften hos de fremtidige ejere som et facadebidrag på 300 kr. årligt. Samtidig opnåede Martinus Sørensen de nødvendige dispensationer fra bygningsreglementet med hensyn til byggeplaner, brandkamme og ydermure og fra Byplan- og Vejvedtægtsbestemmelser om vejbredde, selv om Bygningskommissionen dog først skulle høres.

I samme forbindelse blev der rettet henvendelse til Hasseris Villakvarters Grundejerforening, om den havde noget at indvende mod de ansøgte dispensationer. Svaret fra grundejerforeningen kom to måneder senere den 9. april 1947 og lød: „*Paa et Møde i Grundejerforeningens Bestyrelse blev nærværende Sag behandlet med det Udfald, at 3 Medlemmer ikke ønskede at anbefale, 2 anbefalede og 2 undlod at stemme for at Andragendet imødekommes.*“ I grundejerforeningen var der tradition for, at villabyen skulle forblive en villaby uden anden form for bebyggelse, men foreningens anbefaling fik ingen betydning.

Efter krigen var der stor vareknaphed, hvilket først og fremmest skyldtes en meget lille valutareserve og et stort underskud på betalingsbalancen. For at holde styr på forbruget i byggeriet greb staten regulerende ind som lånegiver og udsteder af materialebevillinger. I/S Solbyen ansøgte staten om lån til foreløbig 40 huse, men der opstod problemer med dispensationerne. Kommuneingeniøren var betænkelig ved, at blokkenes endegavle lå for tæt på den gennemgående vej. Derfor besluttede Bygningskommissionen på sit møde den 24. februar 1947 at afslå dispensationsønsket vedrørende afstanden til offent-

Fig. 6. Arkitekt Vilhelm Bøgh, 1913-1981, blev uddannet som tømrer og i 1940 arkitekt fra Kunstakademiet. Her blev han særlig inspireret af sin lærermester, Kay Fisker, en af Danmarks store boligbyggere. Bøghs huse er knappe i formen, reelle i materialerne og gennemarbejdet i detaljerne. Det karakteriserer Solbyens rækkehuse. Foto i privateje.

lig vej. Det var lidt af en katastrofe, fordi hele første etape på 40 af de påtænkte 100 huse så ikke kunne være på grunden.

Kommuneingeniøren og Bygningskommissionen blev dog hurtigt bragt ud af vildfarelsen. Sagen kom allerede til behandling i Bygningskommissionen den 3. marts 1947 – en god uge senere. Denne gang var der enighed om at anbefale dispensation, mod at gavlene blev afvalmet mest muligt. Det er naturligvis ikke muligt at læse sig til, hvad der skete i løbet af den uges tid mellem Bygningskommissionens to møder, men man har lov at tænke sig til det. Senere viste de afvalmede gavle sig også at være et problem, fordi den arkitekt, som skulle godkende byggeriet til statslån, ikke kunne gå ind for dem.

Sagen gik sin skæve gang. Den 1. maj 1947 modtog I/S Solbyen godkendelsen af statslån til de første 40 huse. Endelig, den 5. juni 1947, kunne man drage et lettelsens suk, tage det første spadestik til foreløbig 40 rækkehuse og festlig holde begivenheden ved en højtidelighed på Skalborg Kro. Arkitekthonoraret blev aftalt til 200 kr. pr. hus, og allerede den

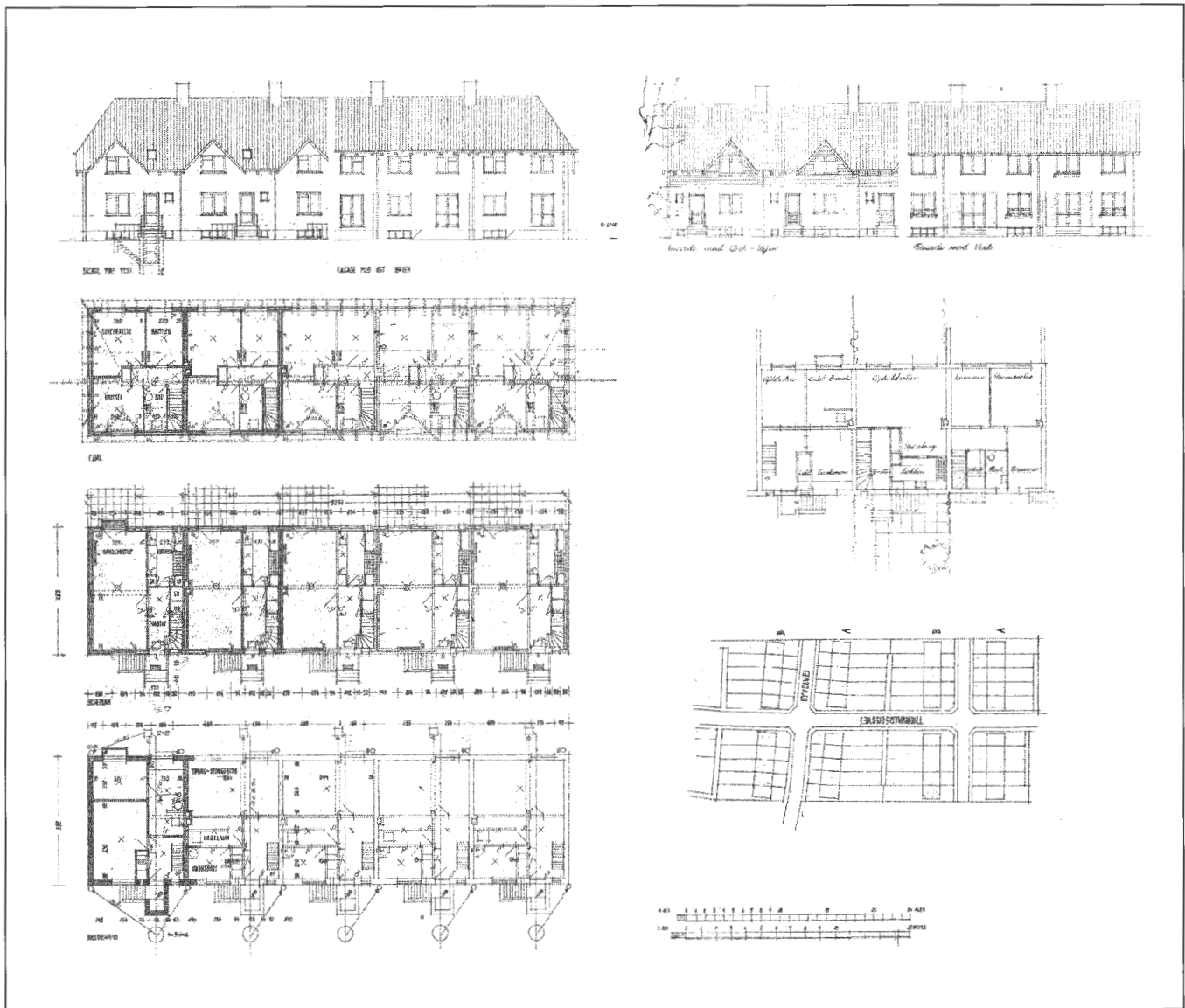

Fig. 7. Plan og opstalt af rækkehusene på område 1. De består af to typer, hvoraf type a (t.v.) ligger øst for gaden og type b (t.h.) vest for. De to hustyper skulle anvendes til alle 100 rækkehuse. Teknisk Forvaltning, Aalborg Kommune.

Fig. 8. De to østlige blokke i område 1 set fra nord. Aalborg Stadsarkiv.

22. august 1947 var der rejsegilde på den første blok, men der var også mange håndværkere i gang på samme tid.

Organiseringen af byggeriet tog Martinus Sørensen sig af. Konsortiets medlemmer havde at møde på byggepladsen hver morgen kl. 8 præcis, så opståede problemer kunne ryddes af vejen med det samme. I det hele taget satte Martinus Sørensen sig i den grad på projektet, oplyser ingeniør Børge Djernæs Jacobsen. Når de øvrige i konsortiet fandt sig i det, skyldes det vel først og fremmest, at han havde et rigtig godt forhold til landsretssagfører A. Stoustrup, der var

Besøg Hasseris Solby -

Hasseris Solby vinder Deres Bæst. Kunde De tænke Dem at blive Kjer af et Hus, er der nu Lejlighed til at se, hvordan en moderne Villa i »Solbyen« kan tage sig ud. Et fuldt monteret Prydehus giver Dem et Billede af, hvor hyggeligt og praktisk De kan komme til at bo i frie Omgivelser med Høje for Dem og Sikkerhed for Deres Børn. Alle ønskelige Oplysninger kan De få hos Arkitekt VILH. BØGH M. A. A., Vesterbro 55, Tlf. 5065.

ULF BOLIGHUS har monteret Prøvehuset med Møbler, Tæpper og Gardiner. Vi har forsøgt at skabe et Hjem af et vist Niveau, men kan selvfølgelig præstere både noget bedre og noget billigere. Vi vil meget gerne arbejde også for Dem — i Forretningen på Østerås vil De altid finde et Sortiment af alt indenfor Boligmontering — og vi viser gerne frem. Læg også Mærke til DUROTEX Gulvene, der er udført af os.

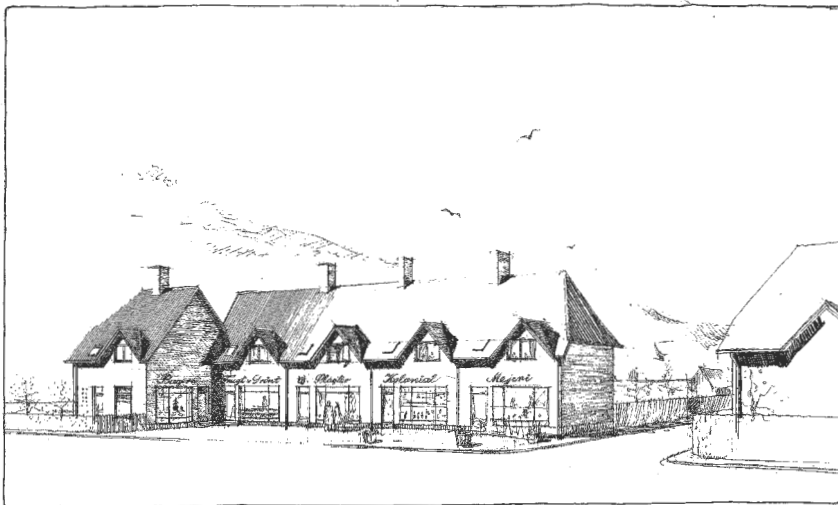
WORNINGS EFTF. har leveret Tapeteerne. Væggene skal danne Rammen om Interiøret og er ikke mindst af Betydning for et smukt Hjem; to Dæsnis i samme Stue kan f. Eks. give en glimrende Virkning. — Tilmed er Tapet en billig Form for Udsmykning, og i »Prøve-Huset« finder De fidsaverende Mønstre, hvoraf enkelte er håndtrykte, i et rimeligt Prislag, alle fremstillet af danske Fabrikker. — Ser De ind i vore Ekspeditionslokaler, vil vi også kunne vise Dem smukke, nye afvaskelige Tapeter.

Fig. 9. Annonce i Aalborg Stiftstidende 21. marts 1948 i forbindelse med „åben hus“ arrangementet.

medlem af sognerådet og siden også blev sognerådsformand. Dette gode forhold udnyttede Martinus Sørensen til at få de mange dispensationer igennem, som et rækkehusbyggeri krævede dengang.

I december måned 1947 gav sognerådet lov til, at bebyggelsen kunne kaldes Solbyen, og samtidig fik konsortiet tilladelse til at opføre de sidste 60 rækkehuse i overensstemmelse med den allerede godkendte plan. De to hustyper fra første etape skulle videreføres, men i stedet for tre butikker i krydset Solbyen/nuværende Strøbyergsvej, ønskede konsortiet at indrette fem butikker i en egentlig butiksblok med

Fig. 10. Vilhelm Bøghs perspektivtegning til en butiksblok i Solbyen, dateret december 1947. Butiksblokken skulle ligge ved Strøbybergsvej, men blev aldrig realiseret. Det var vanskelige tider for byggeriet, og I/S Solbyen måtte reorganiseres. Dermed gik helhedsplanen i vasken. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune.

forretning forneden og en lille toværelses lejlighed på 1. sal. Sognerådet tilsluttede sig ideen, mod at det fik medbestemmelse over hvilke forretningstyper, der blev etableret. Når det ene hus er rykket frem mod gadelinjen, skyldes det, at der skulle være bageriudsalg med plads til bageri bagved.

Det store salgsfremstød planlagdes til påsken 1948. Konsortiet valgte at annoncere i alle byens tre aviser, Aalborg Amtstidende, Ny Tid og Aalborg Stiftstidende, man fik en prøvelejlighed møbleret af Ulf Bolighus, og farvehandler Wornings Eftf. lagde tapet til. Annoncen blev indrykket den 21. marts 1948 og senere gentaget den 24. Med annoncen fulgte en omtale, som formentlig er skrevet af konsortiet eller måske af arkitekt Bøgh. Ny Tid skriver i sin omtale i forbindelse med åbent hus arrangementet, at af fyrré huse er ti færdige, og der er indsendt andragende om byggeri af 60 huse yderligere. En lille by for sig, idet en særlig blok skal indeholde butik-

ker og garagekompleks, som kan tage bilerne fra alle husene. 20 huse er allerede solgt (i Vilh. Bøghs journal er det noteret som 20 forespørgsler), og tre er taget i brug. Husene er på 110 m², så man vil forstå, at det drejer sig om ualmindelig rummelige boliger. På 1. sal findes et meget stort soveværelse, et pigeværelse og et børneværelse samt bad, og på gangen et stort indbygget pulterrum. Husene er opført med statslån på 85% af byggesummen, og lånet forrentes med 3,2%. Husene er fritaget for skat til stat og kommune i 22 år. Demonstrationshuset er tilgængeligt fra i dag, og det vil være et godt mål for en spadseretur i påskedagene.

Af arkitekt Vilhelm Bøghs arkiver fremgår, at der var 20.000 besøgende, men det kan næppe være sandt. Ingen af aviserne skrev mere om fremvisningen, og det ville man jo nok have gjort, hvis mere end hver fjerde borger i de daværende Aalborg og Hassers kommuner var mødt frem.

Grus i maskineriet

Allerede to måneder efter „åben hus“ arrangementet opgav konsortiet at indrette den sidste blok med butikker. I et brev dateret 20. maj 1948 meddelte arkitekt Bøgh på I/S Solbyens vegne til Hasseris

Sogneråd, at man opgav blokken med butikker mod Gyvelvej (senere Strøybergsvej). Den samme besked fik Indenrigsministeriet. Årsagen var tilsyneladende, at I/S Solbyen havde ansøgt om tilladelse til at overføre butiksblokkens statslån til den næste byggefase på 60 rækkehuse, men da denne anmodning endnu

Fig. 11. Endnu fred og ingen fare. Byggeriarbejdere under opførelsen af de første 40 rækkehuse i Solbyen 1948. Salget gik imidlertid ikke som forventet, og der kom problemer med statslån og materialebevilling. I 1951 trak pengemændene sig ud af I/S Solbyen. I stedet fortsatte konsortiets håndværksmestre byggeriet under mere beskedne former. Aalborg Stadsarkiv.

ikke var imødekommet af ministeriet den 20. maj 1948, måtte man opgive butikkerne og gå tilbage til den oprindelige plan uden butikker, for at byggeriet ikke skulle gå i stå. Ministeriets langmodighed skyldes formentlig, at et afslag på materialebevilling til de 60 huse var på vej. Det kom den 23. august 1948 og medførte en standsning af projektet. Efter et par år uden at noget skete, gik konsortiet i opløsning, og planerne om det fortsatte byggeri måtte opgives.

Det fremgår af korrespondancen, at man i august måned 1948 var klar til at gå i gang med den sidste blok i etape 1. Så må man formode, at rigtig mange af rækkehusene var færdige til indflytning allerede da. I tingbogen er de første fire blokke – eller Solbyen 1 til 20 – indført så sent som i oktober 1949. Det betyder naturligvis ikke, at de først er solgt på dette tidspunkt. Man har tilsyneladende samlet tinglysningerne i en bunke og indført alle 20 huse på én gang. De følgende 20 huse blev først indført i tingbogen i midten af 1951, men man har tilsyneladende også i dette tilfælde samlet sagerne og indført dem en bloc for at spare tid og ressourcer på kontoret.

Salget gik imidlertid ikke så godt som forventet. Arkitekt Bøgh og en assisterende arkitekt, Niels Sørensen, var pr. 9. juni 1948 stillet et ekstra honorar i udsigt, hvis husene blev solgt hurtigt. Niels Sørensen syntes åbenbart, at det trak ud med det

ekstra honorar og spurgte Vilhelm Bøgh, hvor pengene blev af. 10. januar 1951 svarede Bøgh, at dette honorar ikke var kommet til udbetaling, fordi salget gik dårligt, og de sidste huse stod tomme længe.

Værre var det, at anden etape på 60 huse var sat i stå på grund af ministeriets afslag på materialebevilling. Konsortiet ejede den grund på ca. 14.500 m², som det havde erhvervet gennem Hassersis Kommune for ca. 80.000 kr. Af dem var 25% betalt ved handelens indgåelse, og resten skulle betales i takt med, at de 60 nye rækkehuse blev solgt, dog senest efter fem år, eller helt præcis den 1. juni 1952, og denne dato nærmere sig med raske skridt, uden at der hverken var bygget eller solgt et eneste hus på grunden.

Om det var de kuldastede planer, vanskeligheder med at sælge de første 40 rækkehuse, gælden til kommunen eller samarbejdsproblemer i konsortiet, der gjorde sig gældende, fremgår ikke af kilderne, men efter ingeniør Børge Djernæs Jacobsen spillede disse forhold ind. Konsortiets pengemænd var ikke særlig interesserede i at fortsætte, medens håndværksmestrene forstæeligt nok gerne ville bygge videre. Konsortiet blev derfor opløst i 1951, og de seks huse, der ikke var solgt, deltes mellem konsortiets medlemmer med ét til hver. Børge Djernæs Jacobsen fik nr. 40, som han solgte kort tid efter for 40.500 kr. Kun murermester O. Riis Sørensen ønskede at fortsætte, og han fik tømrermester S. K. Sørensen og blikkenslager Peter Thorup med i et nyt konsortium, medens Martinus Sørensen og Jens Askgaard skulle bygge områdets garageanlæg.

Kort før betalingsfristens udløb 1. juni 1952 henvendte landsretssagfører Nic. Michelsen sig på konsortiets vegne til Hassersis Kommune og spurgte, om man vil være indstillet på at lade restbeløbet på 60.000 kr. overgå til S. K. Sørensen, mod at det

Fig. 12. Arkitekt Vilhelm Bøghs beliggenhedsplan samt plan og opstalt for syv rækkehuse i område 2. Det blev senere til fem langs Thorvaldsensvej. De måtte rykkes noget frem i gadelinjen for at undgå problemer med den underjordiske tunnel fra Kridtgraven; se fig. 4. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune.

stillet til godkendelse, at grunden stykkevis måtte afhændes af O. Riis Sørensen til S. K. Sørensen til en af Boligministeriet godkendt salgssum med henblik på senere kommunegaranteret statslån. Denne indstilling godkendte sognerådet, dog uden at forhåndsgodkende det kommunegaranterede statslån.

Hermed var kursen sat for den videre udbygning af Solbyen, om end det kom til at ske i små og stykkevise etaper, som håndværksmestrene i det nye konsortium kunne overse både økonomisk og salgsmæssigt. Helhedsplanen gik dermed i vasken. Den omfattede oprindeligt 100 rækkehuse af to typer, hvoraf de første 40 var bygget. De efterfølgende fik et anderledes bygningsudtryk

Område 2

Allerede i maj måned 1951 behandlede og godkende Bygningsskommissionen en ansøgning fra det nye konsortium om at måtte opføre syv rækkehuse. Ansøgningen indeholdt en beliggenhedsplan, der viser, at man fortsat regnede med at føre Vester Vænge Allé i Vandværksbyen over Svalegårdsvej til Thorvaldsensvej, men det blev opgivet.

Beliggenhedsplanen viser også den stadig eksisterende tunnel fra Kridtgraven mod Sorthøj. I 1920'rne blev det klart for direktionen af cementfa-

brikken Norden, at med den daværende årlige produktion af cement, ville mængden af kridt under det tidligere Haraldinesminde snart blive opbrugt. Fabrikken opkøbte derfor i 1927 villa Thule ved Hasserisvej, dele af Thulebakken og et stort areal af Sorthøjområdet, som det var meningen udvinde for kridt. Da der kunne forudses transportproblemer på grund af den ekspanderende bebyggelse, besluttede cementfabrikkens ledelse at føre en underjordisk tunnel, som kridtet skulle transporteres igennem, fra Kridtgraven til Thulebakken. Gravningen påbegyndtes i al hemmelighed i 1930'rne, men da fabrikken i 1934 var blevet sammensluttet med Aalborg Portland, og cementproduktion fra 1939 blev erstattet af en råjerns-cementproduktion, faldt behovet for kridt. Gravearbejdet blev indstillet, da man var nået et par hundrede meter i retning mod den senere Hasseris Kirke.

Fig. 13. Tidlig morgen på byggepladsen. Fra S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

Som det fremgår af planen, måtte man rykke det vestlige rækkehus frem for at undgå at bygge oven på den underjordiske tunnel fra Kridtgraven. Men garager var det tilladt at bygge på hjørnegrunden over tunnelen. Imidlertid blev den godkendte ansøgning ikke brugt, formentlig på grund af materiale-mangel og lånebesvær, men muligvis også fordi der var problemer omkring arealreservationen til Vester Vænge Allés forlængelse, hvis anlæggelse kommunen havde taget på sig i februar 1947.

Arkitekt Vilhelm Bøgh ansøgte igen den 17. april 1952 på vegne af S. K. Sørensen om tilladelse til at opføre fem rækkehuse. I den nye ansøgning var alle husene rykket frem af hensyn til byggelinjen og den underjordiske tunnel. Det er grunden til de beskedenne forhaver i område 2. Denne gang gik byggeriet i gang med det samme. Den 1. maj fik S. K. Sørensen skøde på de fem parceller på ca. 235 m² hver, og det første hus var rejst 4. juli 1952. Rejsegildet blev dog først afholdt den 5. august kl. 16 med omtale i Aalborg Stiftstidende. Heldigvis var huset under tag, for

det regnede det meste af dagen. I følge S. K. Sørensens scrapbog blev der uddelt en pose med 10 kr. til svende og lærlinge, og der blev serveret øl, cigarer og cigaretter. De forenede Teglværker sendte en kasse øl til arrangementet, for I/S Solbyen var gode aftagere af både mursten og tegl.

Efter at S. K. Sørensen havde budt velkommen, udtalte arkitekt Vilhelm Bøgh din glæde over byggeriet og sagde ved samme lejlighed, at han ikke var så begejstret for det første solbybyggeri. I scrapbogen kan man også læse, at murerne var stærkt forsinkede med det indvendige pudsearbejde. Det gav problemer med at få huse tilstrækkeligt udtørrede, inden gulve, indvendige døre og inventar skulle monteres. Mandag den 3. november blev der leveret 5 hl koks pr. hus til udtørring.

Aalborg Stiftstidende havde den 22. november en kort omtale af de fem rækkehuse, som nu næsten var færdige og stod klar til indflytning den 15. december. Prisen var sat til 59.000 kr. med 11.000 kr. i udbetaling. I omtalen nævnes, at konsortiet havde planer om at bygge yderligere 45 rækkehuse i Solbyen, så det samlede antal kom op på 90.

Fremrykningen af de fem huse af hensyn til den underjordiske tunnel medførte imidlertid, at byggeriet ikke overholdt afstandskravene til vejen. Det blev man først opmærksom på, efter at husene var bygget. For ikke at komme i konflikt med bestemmelserne, måtte arkitekt Vilhelm Bøgh den 17. januar 1953 sende en anmodning om dispensation fra

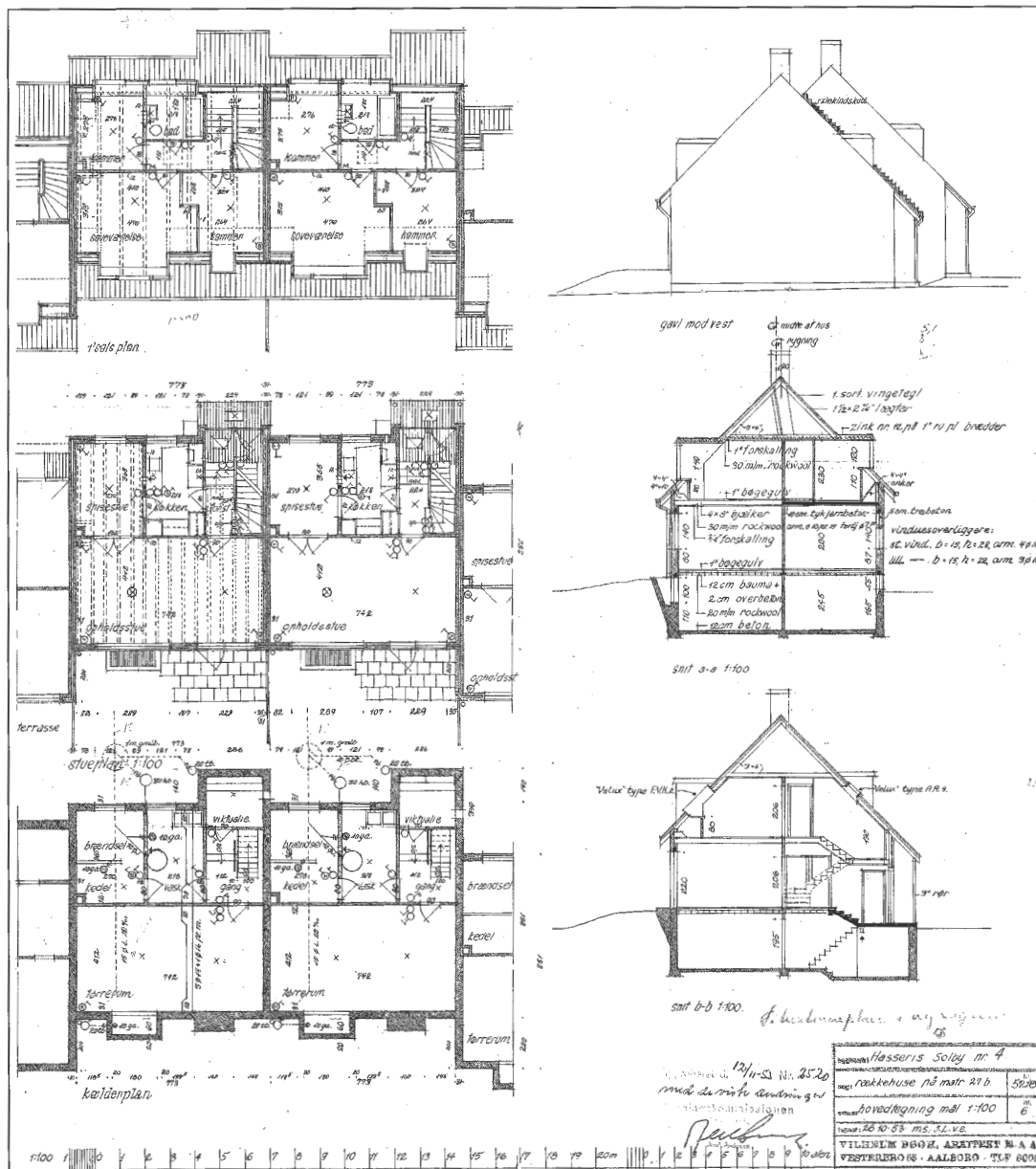
Fig. 14. 27. oktober 1952. Vinduer og døre står åbne i et forsøg på at komme af med restfugten i murværket. Kort efter måtte man fyre op, så tømmerarbejdet kunne komme i gang. Fra S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

afstandskravene, idet det var konstateret, at det østligste hus lå 55 cm og det vestligste hus 10 cm for tæt på vejen. Hasseris Kommune imødekom anmodningen. Den 31. januar 1953 udstedtes en deklaration for de fem huse, underskrevet af S. K. Sørensen og to beboere i nr. 43 og 45, som var solgt straks efter færdiggørelsen, mens salget af nr. 41, 47 og 49 først blev tinglyst et år senere.

Fig. 15. Fra rejsegildet tirsdag den 5. august 1952. Efter nogle års stilstand og reorganisering kom der atter gang i byggeriet på Solbyen i 1952, først fem huse, siden 16 og 12. Udklip af Aalborg Stiftstidende i tømrermester S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

Fig. 16. Plan og opstalt til 16 række-huse på område 3. Teknisk Forvaltning. Aalborg Kommune. I sin scrapbog noterede tømrermester S. K. Sørensen 2. november 1953, at „14 stk. række-huse er påbegyndt, landinspektør Nellemann har stykket grundene ud og arkitekt Bøghs konduktør Larsen er påbegyndt afsætningen af hjørnevinkler for udgravning.“ Den 11. maj 1954 afholdtes rejsegilde på de første huse.

Område 3

Det følgende område, som blev bebygget, består af 16 huse. I juni måned 1952 bad tømrermester S. K. Sørensen og murermester O. Riis Sørensen arkitekt Vilhelm Bøgh om at tegne otte nye husblokke vest for det igangværende byggeri på område 2. De to håndværksmestre godkendte arkitektens skitser, og håndværkerkredsen aftalte mellem arkitekt og bygherrer. I oktober samme år var projektet tegnet færdig og forelagdes Bygningskommissionen. Der var tale om blokke med to rækkehuse, der lå forskudt fra hinanden langs med vejen; se fig. 21.

Der opstod imidlertid problemer med optagelse af statslånet, idet håndværkerudgifterne efter Boligministeriets skøn var for høje. Bygherrerne blev derfor indkaldt til møde hos projektets juridiske rådgiver, landsretssagfører Nic. Michelsen, og murermester O. Riis Sørensen fik besked på at komme med en billigere pris, for at projektet kunne opnå godkendelse.

På sit møde den 10. november 1952 sagde sognerådet derefter god for projektet, men ansøgningen skulle omkring Byplanudvalget. I Byplanudvalget slog man sig i tøjret. Det var nemlig konsortiets tanke, at de påtænkte otte huse skulle placeres i forlængelse af område 2, og det kritiserede udvalget. Man ønskede i stedet husene placeret over for område 2 på nordsiden af Thorvaldsensvej af hensyn til kommunens udgifter til vejarbejde, kloak, gas, vand og elektricitet. Udvalget gjorde det klart for arkitekten, der var indkaldt til mødet, at såfremt ikke meget vægtige grunde talte for en placering syd for vejen, ville man gå imod.

Det var en alvorlig sag. Vilhelm Bøgh ringede straks til landsretssagfører Michelsen, som indkaldte bygherrerne til møde dagen efter og ringede til landsretssagfører A. Stoustrup, der i parentes bemærket samtidig var medlem af sognerådet og sad i Kasse- og Regnskabsudvalget. Men selv ikke dette forsøg førte til noget. Den 8. december 1952 behandlede sognerådet en ansøgning om statslån til

Fig. 17. 11. maj 1954. Etagedæk udlægges på rækkehusene nr. 3 og 4. I baggrunden ses Kridtgraven som en hvid stribe. Fra S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

de påtænkte otte huse, men sognerådet udsatte beslutningen, idet man ønskede en anden beliggenhed. På sit næste møde valgte sognerådet dog at anbefale statslånene, men vedtog samtidig at tage forbehold med hensyn til anlæggelse af vej, kloak, lys og gas. Sagen synes dermed at være fastlåst og byggeriet standset.

Hvad der derefter skete, fremgår ikke umiddelbart af arkivalierne, men bygherrerne fik alligevel den ønskede placering igennem. Det nye projekt, som kom til at omfatte 16 rækkehuse, tolv i forlængelse af hinanden og to for enden af Thorvaldsensvej (nr. 104 og 106), hvortil yderligere to tilkom senere, blev godkendt i sognerådet den 9. februar 1953. Den kommitterede i byplansager (Boligministeriet) var imidlertid ikke tilfreds med grundstørrelserne i det nye projekt. Man så gerne, at grundene blev på ca. 300 m², og spurgte, om ikke det var muligt at købe dele af de til-

Fig 18. Tømrermester S. K. Sørensen (med slips og jakke) sammen med svende og arbejdsfolk på byggepladsen 15. maj 1954. Fra S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

grænsede arealer. Arkitekt Vilhelm Bøgh kunne oplyse Boligministeriet om, at arealet syd for grunden var erhvervet af Hassers Kommune, og at der formentlig skal bygges parcelhuse eller treetages blokke der, men at der endnu ikke er truffet endelig beslutning herom. Det oplyses endvidere, at kommuneingeniøren havde givet udtryk for, at kommunen formentlig ikke vil være uvillig til at afhænde et areal til projektet. Den 9. marts 1953 godkendte sognerådet salget af 700 m² til formålet.

Imidlertid var økonomien endnu ikke faldet på plads. Murermester O. Riis Sørensen blev skiftet ud med murermester O. P. Hornstrup, som åbenbart kunne gøre det lidt billigere, og samtidig trak O. Riis Sørensen sig som bygherre og ejer af grundene, der overtoges af blikkenslagermester Peter Thorup på samme betingelser i forhold til Hassers Kommune, som Riis Sørensen havde.

Fig. 19. Rækkehusene på område 3 bestod af tolv på rad langs sydsiden af Thorvaldsensvej og to for enden. De fik senere yderligere to bygget til (108 og 110). Foto 21. februar 1955: „Solbyen bages i disse dage af solen og om natten af 20° frost, alt udvendigt arbejde er standset, men indvendigt udføres snedkerarbejde.“ Fra S. K. Sørensens scrapbg. Privateje.

Sommeren 1953 gik med at indhente tilbud fra håndværkere og få de indgivne bud tilpasset økonomien. Murerentreprisen voldte fortsat problemer, men på plads kom den, og den 28. oktober 1953

forelå det nedenstående tilbud fra håndværkerne, der samtidig blev anmodet om at bekræfte deres bud. Hvert rækkehus skulle herefter kunne opføres for 47.684 kr., der ville blive pristalsreguleret.

Fordelt på de enkelte entrepriser, så det således ud:

<i>Murerarbejdet</i>	16.150,00 kr.
<i>Tømrerarbejdet</i>	8.699,30 kr.
<i>Snedkerarbejdet</i>	7.231,50 kr.
<i>Blik og sanitet</i>	4.156,50 kr.
<i>Centralvarme</i>	6.488,50 kr.
<i>Hovedledning</i>	375,00 kr.
<i>Gas og vandstik</i>	56,20 kr.
<i>El-stik</i>	200,00 kr.
<i>Glarglarmester</i>	751,00 kr.
<i>Smedearbejdet</i>	396,00 kr.
<i>Malerarbejdet</i>	1.705,00 kr.
<i>I alt</i>	47.684,00 kr.

Følgende håndværkere var tilknyttet projektet: murermester O. P. Hornstrup, tømrer- og snedkermester S. K. Sørensen, glarmester Frode Thornsohn, smedemester A. Bobach, blikkenslagermester Peter Thorup, elektrisk installation Agnes Michelsen, malermester Marius D. Christensen, samt ingeniørerne Ørum og Nielsen og sagfører Nic. Michelsen. I et brev fra Boligministeriet godkendtes projektet til en samlet udgift på 494.586 kr. for de første otte huse, eller 61.823 kr. pr. hus – grundudgift 22.400 kr., håndværkerudgifter 384.000 kr. og omkostninger 88.186 kr. Grunden var af konsortiet sat 7.087 kr. højere, men det kunne ministeriet ikke godkende. Statslånet blev herefter på 30.500 kr., 1. prioritet 18.000 kr. og 2. prioritet på 4.000 kr.

30. oktober 1953 satte man grundene og husene af, men arbejdet måtte afbrydes på grund af regn. Den efterfølgende udgravning påbegyndtes den 26. november 1953. Et halvt år senere var det første hus solgt, selvom byggeriet endnu langt fra var færdigt.

Fig. 20. De tolv rækkehuse i område 3 set fra sydvest 17. maj 1955 ind mod de fem rækkehuse i område 2 og de mere massive blokke på område 1. Byggeriet stod endelig færdigt efter halvandet års arbejde, men forud for det lå yderligere knapt halvandet år med selve projekteringen. Kvistene mod syd havde voldt bygherren mange problemer, og det blev nødvendigt at hente ekspertise ude fra. Fra S. K. Sørensens scrapbog. Privateje.

Der er ikke meget at finde om selve byggefasen, bortset fra at murerarbejdet var midlertidigt standset i august måned 1954 på grund af mangel på arbejdskraft, men ellers er det utætte kviste og manglende lydisolering mellem husene, der fylder i arkitektens notater.

Den 23. februar 1955 gjorde Vilhelm Bøgh status over byggeriet. Hus nr. 55 var solgt, nr. 57 manglede efterpuds ved indv. trappe, gasbordplade, køkkenbordslinoleum, lakering og montering. Nr. 59 og 61 som 57, nr. 63 som 57 samt opsætning af kælderdøre og pålægning af slidlag i kældere, nr. 65 opstilling af køkkeninventar og trappe til 1. sal, lægning af slidlag i kælderen, nr. 67 færdig med gulvlægning og delvis færdig med installering af vand, nr. 69 færdig med installering af varme og delvis færdig med installering af vand, påbegyndt udlægning af gulvstrøer, nr. 71 delvis færdig med gulvlægningen, vandinstallation færdig, nr. 73 pudsearbejdet færdig og varmeinstallationen færdig i dag, nr. 75 og 77 tagstenene hugget sammen. Der er i øjeblikket beskæftiget på pladsen 1 tømrer, 1 snedker, 2 rørleggere og 1 blikkenslager.

Kvistene ud mod baghaven var i flere tilfælde utætte ved overgangen mellem zink og tegl, hvilket gav såvel arkitekt som håndværkere store problemer.

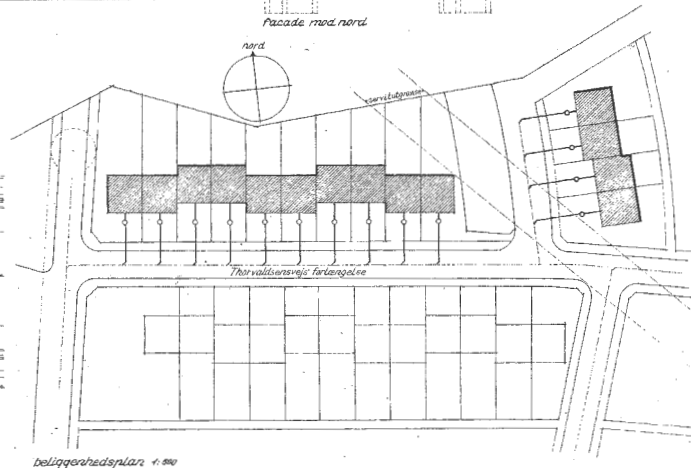
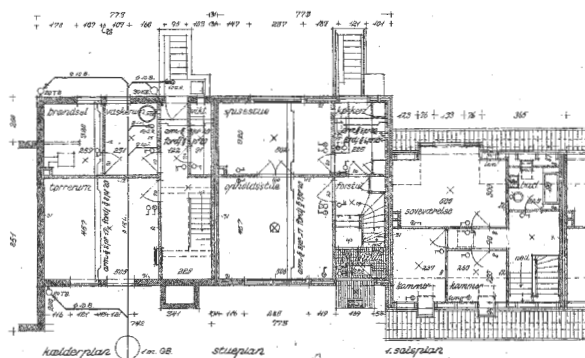

Efter utallige klager over de utætte kviste og utallige forsøg på at tætte dem fra håndværkernes side, kom der skred i sagen efter en henvendelse til Boligministeriet, der reagerede ved at meddele, at de agtede at modregne i statslånet, indtil de påpegede mangler var afhjulpet. Så måtte man krybe til korset og hente hjælp fra firmaer med ekspertise inden for utætte kviste og lydisolering.

Problemerne med de utætte kviste fik ikke salget til at gå i stå. Den 16. maj skrev S. K. Sørensen i sin scrapbog, at de tolv huse var færdige, men handelen ikke overvældende stor. I slutningen af august 1956 kunne man læse, at otte huse var solgt til priser mellem 65.000 og 66.466 kr. pr. stk. Den 22. oktober 1956 gav Bygningskommissionen færdigattest på de sidste to huse, nr. 108 og 110 i område 3.

[illegible]

facade mod nord

beliggenhedsplan 4: 550

[illegible]

26

Fig. 21. Arkitekt Vilhelm Bøghs første beliggenhedsplan juli 1954 for rækkehuse i område 4. De fire østlige blev opgivet. I stedet opførte man to i forlængelse af de to enligtliggende på område 3 og af samme type, mens to andre opførtes ved Vester Vænge Allé i område 2 i overensstemmelse med den første plan for dette område. Teknisk Forvaltning, Aalborg Kommune.

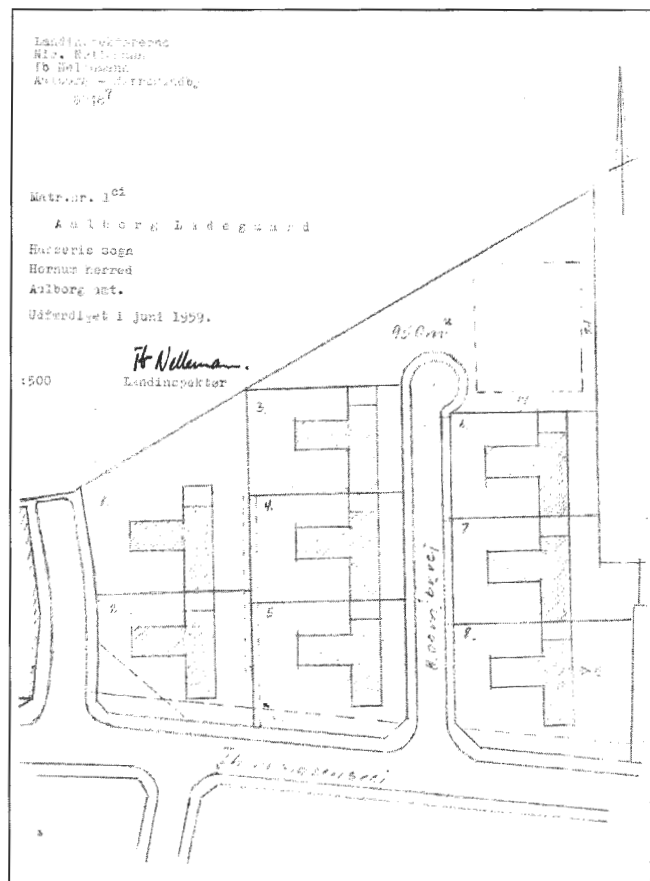
I Hasseris Kommunes arkiver finder man ikke svaret på, hvorfor de fire rækkehuse ikke blev opført, og Vilhelm Bøghs arkiver for område 4 er ikke fundet, men den 13. september 1954 forespurgte landsretssagfører Michelsen på bygherrerens vegne, om Hasseris Kommune ville sælge et areal på 600 m² til byggeriet, for at man kunne „*opnå en smukkere bebyggelsesform for enden af vejen gennem Solbyen*“. Herved blev der plads til to rækkehuse yderligere ved siden af nr. 104 og 106, som opføres i område 3. Det indvilgede Hasseris Kommune i.

Den 3. december 1954 modtog Hasseris Kommune en ny henvendelse fra arkitekt Vilhelm Bøgh, der skriver: „*I henhold til andragende af 14.07.54 med svar af 11.09.54 løbenr. 2626 tillader undertegnede sig hermed at fremsende ændret beliggenhedsplan, idet det høfligst anmodes om godkendelse herpå. Ændringen af planen adskiller sig fra den godkendte ved, at de fire rækkehuse, som var placeret længst mod øst nord for Thorvaldsensvejs forlængelse og vinkelret på denne, opdeles i to blokke, hvoraf den ene flyttes hen forenden af Thorvaldsensvejs forlængelse i forbindelse med de under opførelse værende huse af afd. IV (område 3), medens den anden blok ønskes placeret ved Vester Vænge Alles forlængelse. De resterende 10 huse nord for Thorvaldsensvejs forlængelse forbliver uforandret.*“

Det har ikke været muligt at finde brevet fra den 11. september 1954, som der refereres til, men nu var planen for område 4 på plads i den form, der kendes i dag, nemlig husrækken 84 – 102, 51 og 53 og 108 og 110. I brevet ansøgte arkitekt Bøgh om, at nr. 108 og 110 kunne få samme indretning som 104 og 106, og på den måde adskille sig fra resten af husene på område 4. Sognerådet godkendte det korrigerede projekt den 13. december 1954, og sagen var til godkendelse i Bygningskommissionen den 3. februar 1955. Den 30. august 1955 gav samme Bygningskommission byggetilladelse til otte rækkehuse, nemlig rækken 84–94 og 51 og 53, men forinden må byggetilladelse være givet til de øvrige.

Den 16. maj 1955 noterede S. K. Sørensen i sin scrapbog, at to stk. af de første 14 er ved at blive forskallet, to stk. er ved at blive rejst, og vi har byggelån til fire stk. huse af de sidste 14 stk., der er statslån til. Den 22. oktober 1956 færdigattesteres nr. 108 og 110, og den 1. november søgte man om tilladelse til at bruge jernbetondæk i stedet for baumadæk over kældere og stueetage (baumadæk er en etageadskillelse af tegl, armeringsjern og beton).

Den 4. januar 1957 blev nr. 96 – 102 færdigattesteret, og den 8. april 1957 solgtes nr. 100, medens nr. 96 og 98 først solgtes ti måneder senere i februar 1958. Det gik tilsyneladende hurtigere med at sælge de sidste otte huse, idet disse færdigattesteredes den 12. september 1958, men fem af disse var da allerede solgt flere måneder forinden. Byggeregnskabet for de sidste otte huse endte med at se således ud, opgjort til Boligministeriet: Grundudgift 19.103,10 kr., håndværkerudgifter 438.360,89 kr., honorarer 107.621,72 kr. i alt 565.085,71 kr. eller 70.635,71 kr. pr. hus. Regningerne var udstedt ultimo 1958, bygherren S. K. Sørensen.

Område 5 og legepladsen

I 1958 var der fortsat godt en tredjedel tilbage af det jordstykke på ca. 15.000 m², som Martinus Sørensen købte af Hasseris Kommune tilbage i 1947. Der er ingen tvivl om, at der har været planer om at fortsætte byggeriet, og et område 5 var under planlægning. I Vilhelm Bøghs arkiver finder man imidlertid

Fig 22. Skitse til en beliggenhedsplan for byggeri på område 5. Byggeriet blev ikke realiseret. Bjørnkjær & Nellesen.

en slags afslutning for hans vedkommende, idet han sendte et brev til landsretssagfører Nic. Michelsen den 23. september 1958 med ordlyden, „at da nu grunden er afhændet til anden side, må det påtænkte byggeprojekt på den resterende grund vel være at betragte som opgivet.“

En beliggenhedsplan for område 5 med otte parceller og et vinkelhus på hver findes dog i landinspektørfirmaet Nellesen & Bjørnkjær's arkiver fra juni 1959. Det fremgår ikke, hvem der bestilte dette arbejde hos landinspektørfirmaet, men regningen for ulejigheden blev sendt til landsretssagfører Michelsen, der jo var konsortiets advokat. Imidlertid tyder alt på, at der var tale om både en ny arkitekt og en helt anden hustype.

Når den oprindelige plan om 100 rækkehuse i Solbyen ikke blev til noget, kan det skyldes, at køberne ikke ligefrem havde stået i kø. En del huse stod tomme i et år eller mere, inden de blev afhændet. Man var dengang formentlig mere interesseret i at leje sin bolig eller i at bygge selv. Samtidig var bygherrerne i færd med lejlighedsbyggeri i bl.a. Skipperen ved Hobrovej, som måske var økonomisk mere attraktivt. I det mindste stoppede udbygningen af Solbyen med område 4, og i 1959 var Hasseris Kommune langt inde i et tilbagekøb af det resterende areal.

Dette areal anvendte Solbyens børn til legeplads, og den fortjener sin egen lille historie, for den fortæller lidt om det særlige sammenhold, der kan være knyttet til rækkehuse som boligform. På helhedspla-

nen for byggeriet af 100 rækkehuse i Solbyen (fig. 4) er der afsat et meget lille grønt område mellem garagerne og østenden af bebyggelsen på område 4. Planen var godkendt uden indvendinger af Hasserris Sogneråd, hvad rekreative områder angår. Men byggeriet af de 60 huse efter samme skabelon som de første 40 blev som nævnt aldrig gennemført, idet konsortiet faldt fra hinanden, og planerne måtte revurderes. I stedet blev området bebygget i mindre etaper på fra fem til otte huse ad gangen gennem årene fra 1952 til 1957. Tilbage var et areal på ca. 5400 m², som konsortiet i 1959 tilbød Hasserris Kommune at købe tilbage.

Om denne sag resolverede Hasserris Sogneråd den 15. juni 1959, at: „*Evt. erhvervelse af areal i Solbyen til offentlig formål. – Udsattes på nærmere undersøgelse bl.a. af mulighederne for eventuel udlægning af legeplads på en del af arealet, medens resten skal bebygges.*“ Sognerådet gjorde sagen færdig allerede på sit næste møde den 10. august 1959 og fik noteret i protokolten: „*Udsat fra sidste møde. Formanden oplyste, at ejerne har tilbudt kommunen, matr. nr. 1ci, Aalborg ldg., for en pris af 75.000 kr. Det vedtoges med 6 stemmer at bemyndige K og R udvalget (Kasse- og Regnskabsudvalget) at erhverve ejendommen for højst den nævnte pris. Det forudsættes herved, at der så vidt muligt frastykkes en del af arealet til bebyggelse. Den socialdemokratiske gruppe samt sognefoged Th. Jensen undlod at stemme.*“

Det var den besked, Kasse- og Regnskabsudvalget fik af sognerådet, og med den uformelle praksis, der eksisterede, blev salgsprisen det maksimale beløb på 75.000 kr. Af Kasse- og Regnskabsudvalgets forhandlingsprotokol den 2. oktober 1959 fremgår, at Hasserris Kommune havde solgt 14 grunde på Bundgårdsvej lige syd for Solbyens rækkehuse på område 2-4 for 10 kr. pr. m² incl. vej og kloak, så når

et flertal i sognerådet to måneder tidligere købte den 5400 m² store grund i Solbyen for 75.000 kr. eller næsten 14 kr. pr. m², lyder det som en høj pris for den resterende jord i Solbyen. Når man samtidigt ved, at Martinus Sørensen m.fl. ti år tidligere købte stort set hele det areal, som de 33 huse Solbyens område to, tre og fire ligger på for ca. 80.000 kr. af Hasserris Kommune, så synes sælgeren at have gjort en rigtig god handel.

Det fremgår ikke af Kasse- og Regnskabsudvalgets eller af sognerådets protokoller, hvad der senere skete med det erhvervede areal. Det var jo en udtrykkelig præmis, at der skulle ske en udstykning af en del af arealet, og resten skulle bevares som legeplads. Men der oplyses intet om, hvornår og hvorfor denne præmis blev ændret. Det er sket i det stille – uden protokolføring. Måske skyldes det, at redaktør Kaj Christiansen, Solbyen 41, var blevet indvalgt i sognerådet i 1962 og sad der til kommunesammenlægningen i 1970. Området forblev ubebygget.

Lige fra de første beboere flyttede ind i 1948 var der mange børn i Solbyen, som jo var henvist til at lege i området, når de ikke var i skole. Det var der også gode muligheder for. Solbyen lå omgivet af marker mod syd og vest, og af kridtgrav og plantager mod nord. Området mod nord var et sandt eldorado for børnene i Solbyen, fortæller Peter Laurberg, der boede i Solbyen 47 sammen med sine forældre og to mindre brødre. På den ubebyggede grund blev der udgravet en hel by af jordhuler op mod plantagen, man opsatte fodboldmål, og når græsset blev for højt, arrangerede børnene kollektiv græsslåning med forældrenes græsslåmaskiner.

I sidste halvdel af 1980'erne fremkom flere forslag til bebyggelse af legepladsen, men det mobiliserede i den grad Solbynes indbyggere til modstand. I for-

bindelse med et forslag i 1989 om bl.a. at anlægge stier om Kridtgraven, finansieret ved at udstykke Solbyens legeplads til 20 rækkehuse, og samtidig opføre sportshaller på Gl. Åvej vest for Kridtgraven, indgav Solbyens børn en protest, og en tidligere nedsat initiativgruppe i Solbyen gik til forhandling

med daværende rådmand N. P. Kjærgaard Nielsen om sagen. Konklusionen blev, at rådmanden satte det videre projekteringsarbejde i stå, indtil der havde været afholdt et offentligt møde.

Dette møde blev afholdt den 12. december 1989 med hen ved 150 beboere fra hele området omkring

Kridtgraven. Det blev gjort klart fra mødedeltager-
nes side, at man ikke ønskede det påtænkte byggeri
på legepladsen, ligesom man heller ikke ønskede de
nye sportshaller på Gl. Åvej. Rådmanden konklude-
rede herefter, at han ville tage indtrykket fra mødet
med på juleferie.

Det blev også klart for Solbyens indbyggere, at
det hastede med at få etableret et forum, der kunne
tale beboernes sag overfor myndighederne. Det blev
derfor besluttet at indkalde til et møde om stiftelsen
af et ejerlav, om en eventuel overtagelse af legeplad-
sen, og ved samme lejlighed at udpege en delega-
tion, der på ejerlavets vegne kunne stå med et krafti-
gere forhandlingsmandat over for kommunen.

Det stiftende møde blev afholdt den 9. januar
1990 i Hasseris Kirkes sal. Den 17. januar 1990
meddeles Aalborg Kommune, at Solbyens Ejerlav
var under stiftelse, så rådmand N. P. Kjærgaard
Nielsen var forberedt til mødet den 25. januar 1990,
hvor det ville blive meddelt, hvilket resultat rådman-
den var nået frem til på sin juleferie. På mødet med-
delte rådmanden, at planen var taget af bordet. Sol-
byens Ejerlav fremførte herefter, at man ønskede, at
legepladsen skulle forblive som kommunalt grønt
område. Også dette indvilgede kommunen i og tilfø-
jede, at man arbejdede for at få en lokalplan for
området i løbet af året. Delegationen havde opnået
et maksimalt resultat.

En boligform som rækkehuse lægger op til fælles-
skab som værn om den særlige identitet, der er knyt-
tet til at bo i en ensartet og helhedspræget bebyggel-
se. Men værnet om både bebyggelsen og livsformen
forudsætter, at nogen tager initiativ. Det er ikke altid
en let proces, men Solbyen fortjener det. Byggeriet
er både enkelt og arkitektonisk gennemarbejdet, det
er tidstypisk og gedigent, og dets kvaliteter har frem-
tiden foran sig.

*Fig. 23. Området omkring Kridtgraven set fra sydøst.
Solbyens rækkehuse træder frem blandt villaer og parcel-
huse. Hasseris Grundejerforening 1993.*

Hasserisstuernes publikationer

- 1998 Leif Kudahl Østergaard og Jørgen Elsøe Jensen: Jul i Danmark for 150 år siden.
- 1999 Bitten Müller: Hasseris – mit Hasseris. En samtale mellem Bitten Müller og bibliotekar Anne Dorte Bech den 16.11.1993.
- 2000 Jørgen Elsøe Jensen: Hasseris – fra landsby til forstad.
- 2001 Jørgen Elsøe Jensen: Vandtårnet i Hasseris. Hasseris Haveselskabers Vandværks historie 1919-2001.
- 2002 Jacob Blegvad: Fra arkitektens arkiv.
- 2003 Jørgen Elsøe Jensen: „I længsel efter ...“ Barndomserindringer fra Hasseris o. 1900-1960.
- 2004 Jørgen Laustsen: Thorvaldsensvej – en gade i 100 år.
- 2005 Jørgen Elsøe Jensen: Postkort fra Hasseris.
- 2006 Svend Erik Hansen: Solbyen i Hasseris.

SOLBYEN, byggeriet i hovedtræk

1946	13/3 4/4	grund købes første projekt	Område 1
1947	13/1 5/6	sammenslutning og nyt projekt på 100 huse 1. spadestik område 1	
1948	22/8 21/3 23/8	rejsegilde på første blokke „åben hus“ afslag på 60 nye huse 40 huse på område 1 færdige	
1949			
1950		stilstand	
1951	maj	konsortiet opløses nyt konsortium og plan for område 2	Område 2
1952	17/4 5/8	ny plan for område 2, fem huse rejsegilde på område 2 område 3 projekteres	
1953			Område 3
1954	26/11 4/6	byggeriet på område 3 påbegyndt plan for område 4	
1955	maj	område 3, tolv huse færdige område 4, byggeriet påbegyndt	Område 4
1956			
1957	okt. jan.	område 3, fire huse færdige område 4, tolv huse færdige	
1958			

"Hasserisstuerne" er en privat medlemsforening,
som arbejder for at styrke Hasserisområdets sammenhold og historiske identitet.

ISBN 87-991063-1-0